

Utgiven av

Nationella centret för utbildningsutvärdering 2018

Yrittämään oppii yrittämällä – Yrittäjyys ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluissa -arviointi

Mira Huusko, Juha Vettenniemi, Raisa Hievanen, Anni Tuurnas, Risto Hietala, Johanna Kolhinen och Elena Ruskovaara

Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) genomförde en utvärdering av företagande i yrkesutbildningen och högskolorna under 2017–2018. Syftet med utvärderingen var att ta fram information och utveckla verksamheten. Utvärderingsfrågorna var:

- Hur upplevde studerandena att de lärt sig företagande under sina nuvarande studier?
- Hur undervisas företagande?
- Hur stöder yrkesutbildningsanordnaren eller högskolans verksamhetskultur lärande av företagande?
- Vilka faktorer främjar lärande av företagande?

Utvärderingsresultaten består av tre slags material: studerandenkäter, temagruppintervjuer samt material som samlats in i *Yhdessä yrittämään!* evenemang. Totalt 13 088 studerande och examinander svarade på studerandenkäten: 7 818 studerande inom den grundläggande yrkesutbildningen från 78 utbildningsanordnare, 2 810 examinander som avlägger sina examina som fristående examina från 84 anordnare, 1 464 yrkesskolestuderande från 24 yrkesskolor och 996 universitetsstuderande från 14 universitet. I temagrupsintervjuer deltog totalt 272 representanter för studerande, personal och ledningen. Cirka 200 personer deltog i *Yhdessä yrittämään!* evenemangen.

Nästan alla högskolor och 72 procent av yrkesutbildningsanordnarna ordnade företagastudier. Cirka en tredjedel av universitetsstuderandena och examinanderna hade avlagt företagastudier under sin nuvarande examen. Av yrkeshögskolestuderande hade cirka hälften avlagt företagastudier. Studerandena ansåg att företagastudierna var viktiga med tanke på att arbeta som företagare.

De vanligaste sätten att genomföra undervisning av företagande var grupp- och projektarbeten, självständiga uppgifter och på högskolorna föreläsningar. Högskolestuderandena hade samarbetat med företag och studerande inom andra områden i företagastudierna. Inom yrkesutbildningen förekom det lite samarbete med företag eller med studerande som avlagde andra examina, utbildningsområden eller från andra utbildningsstadier i fråga om företagastudier.

Enligt studerandena var inställningen mot företagande positiv såväl inom yrkesutbildningen som i högskolor. En företagarkultur hos utbildningsanordnarna och i högskolorna främjade studerandens upplevelse av lärande av företagande. På grund av scheman har det inte alltid varit möjligt att välja mångsidiga företagastudier. I högskolorna är utmaningen att få plats för företagastudier i examen samt att avlägga examen inom planerad tid.

Både studerande i högskolor och inom yrkesutbildningen ansåg att mångsidiga undervisningsmetoder och företagssamarbete samt att få höra berättelser om företagande är de bästa sätten att lära sig företagande. Studerandena uppskattade även autentiska företagarerfarenheter, såsom praktikföretagsverksamhet eller teamföretagande. Deltagandet i dessa inlärningsformer genom praktiskt företagsverksamhet var mycket lågt både i högskolor och inom yrkesutbildningen. Studerande förhöll sig mycket kritiskt till företagastudier som genomfördes som nätstudier. Både inom yrkesutbildningen och högskoloutbildningen förekommer de utmaningar med att verbalisera företagarkompetens.

En stor del av studerande inom yrkesutbildningen upplevde att de endast lärt sig lite sådana kunskaper som behövs som företagare. Upplevelsen av lärande var mer positiv bland de studerande som avlagt företagastudier än bland de studerande som inte avlagt företagastudier. Eftersom emellertid även dessa studerande uppskattade att de lärt sig kunskaper som behövs som företagare under sina studier, kan man anta att dessa kunskaper förvärvats i samband med andra studier, till exempel i samband med yrkesinriktade examensdelar. Entusiasmen i fråga om att inleda företagaverksamhet höll sig på samma nivå eller ökade medan studierna pågick bland den största delen av studerande som avlade företagastudier. Studerande inom yrkesutbildningen kunde inte bedöma hur mycket företagaregenskaper de hade lärt sig under sina nuvarande studier.

Högskolestuderande däremot upplevde att de lärt sig företagaregenskaper och en företagarettityd under sina högskolestudier. Även studerandenas iver att gå med i företagaverksamhet ökade i och med att de avlade företagastudier. Även personalens entreprenörmässiga attityd och inställning till företagande hade en positiv verkan på lärandet av företagaregenskaper och en entreprenörmässig attityd.

Utvecklingsrekommendationerna utifrån utvärderingen är:

- Utbildningsorganisationerna ska utveckla handlingsätt som hjälper att identifiera studerande som är intresserade av företagande och företagastudier och genom vilka de som är intresserade hittar företagastudier. Man måste satsa på information om företagastudier.
- Studierna inspirerar och deras kvalitet uppfylls, då företagastudierna genomförs i samarbete med företagare samt så att de är mångsidiga, innehåller många metoder, är sektorsövergripande och innehåller autentiska företagarerfarenheter.
- Lärarna ska uppmuntra studerandena att via praktisk företagsverksamhet delta i inlärningsformer såsom teamföretagande och praktikföretagsverksamhet.
- Lärarna ska fästa vikt vid verbalisering av företagarfärdigheter och -kunnande.
- Man ska fästa vikt vid utmaningar i fråga om studier som kombinerar olika områden och aktörer. Till exempel borde man identifiera och avveckla hinder som beror på olika scheman och begränsningar som beror på läroplanerna.

- Utbildningsanordnarna och högskolorna ska satsa på att skapa en entreprenörmässig verksamhetskultur, eftersom det ökar företagande och ett entreprenörmässigt verksamhetssätt bland studerandena.
- Företagssamarbete som utgår från personliga partnerskap ska utvecklas mot utbildningsorganisationens partnerskap. Verksamhetsmodeller och strukturer för att underlätta och följa upp samarbete ska utvecklas.
- Utbildningsorganisationerna ska aktivt informera utexaminerade studerande om tillgängliga tjänster och lokaler som stöder företagande.
- Man ska fästa vikt vid uppföljning och utvärdering av företagungsverksamhet. Nyckeltal, som används för att mäta företagarsituationen i utbildningsorganisationen, ska vara mångsidiga och uppmuntra till ekonomiskt hållbar företagsverksamhet. Man borde även ställa mål för företagssamarbetets volym och kvalitet, samla in respons om samarbetet samt följa upp hur målen uppnås.

Ämnesord: företagaru**t**bildning, företagaru**f**ostran, yrkesu**t**bildning, högskoleu**t**bildning, utvärdering.